

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Necessitate Et Modo Ministrandi Sacramenta Tempore pestis

Chapeauville, Jean

Mogvntiæ, 1612

Capvt VI. Et Vltimvs. De necessitate & modo ministrandi sacramentum
Matrimonii tempore pestis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41077

CAPVT SEXTVM
ET VLTIMVM

DE NECESSITATE ET MOD^o
*ministrandi sacramentum Matrimo-
nij tempore pestis.*

QVÆSTIO. I.

*Vtrum teneantur pastores presentiam suam ex-
hibere celebrationi Matrimony
tempore pestis?*

Quæstionis explicatio.

ANTE Promulgationem Concilii
Tridentini, & speciatim Decreti
irritantis & annullantis matrimo-
nia clandestina, non fuisset nobis
opus, quæstiones de necessitate præsentia
pastoris ad celebranda matrimonia peste in-
fectorum, puta, concubinariorum & alio-
rum, qui sponsalia cum virginibus inierunt
vel etiam eas deflorarunt, vel ex eis proles
fulcitarunt, mouere, quia clandestine con-
trahendo potuissent & suæ conscientiaë fi-
dei que promissa & legitimationi prolium
satisfacere: Verum quia in hac diœcesi &
vicinis Decretum matrimonia clandestina

Gg 5 irri-

474 DE NÉCES. ET MOD. MINIST.
irritans, hoc est, quæ fiunt sine parochi vel
alterius sacerdotis de eius vel ordinarii licen-
tia, & duorum vel trium testium præsentia
non solum est promulgatum, sed etiam usu
receptum: Iudicavi utile fore, si in postre-
ma huius Tractatus parte, consueta me-
thodo, quanta possem brevitate etiam
quæstiones, quæ tempore pestis de hisce
rebus à pastoribus & aliis moveri possent,
proponerem, illisque pro exiguitate inge-
nii mei, sacro Concilio Tridentino, sacrifi-
que canonibus, & Doctorum Theologo-
rum & Canonistarum sententiis inharen-
do, satisfacerem. Neque, ut confidimus,
labor hic noster videbitur superfluus iis, qui
animas concubinariorum & aliorum vitii
carnis deditorum, in articulo mortis cura-
das susceperunt: Multa enim eo tempore
accidere solent, quæ vel lectio eos iam do-
cuit, vel experientia docebit, multas paro-
chis parere solere difficultates: Quid enim
si amorem carnalem, quem pluribus annis
erga suas concubinas gesserunt, ex animo
deponere non possint? Quid si iureiuran-
do præstito, arctisque matrimonii datis, fi-
dem futuri matrimonii concubinæ dede-
rint? Quid si cum virginibus honestis spō-
salia contraxerunt, importunisque preci-
bus

bus & promissis interpositis copulam extorserunt, & ples ex eis suscitarent? Quid si illa, vt fidei satisfaciant, prolesque legitime, exoptulent? Quid si ex aduerso aduertat prudens parochus ex sua presentia magna inter parentes huiusmodi concubinariorum exortura dissidia & scandala, puta, dissoluendam inter cognatos & consanguineos amicitiam, exorturas lites propter familiarium disparitatem, perpetua quoque odia propter morum dissonantiam, infamiamque etiam non exiguam patri & matri incurredam propter concubinae prodigalitem, & huiusmodi? Quid quaeso huic casibus emergentibus faciet vel non faciet parochus?

De his igitur, quia quaestiones morales sunt, & facile illo tempore incidere possunt, imposterum aliquid breuiter dicturi sumus, vt & in hac parte sicut in aliis haecenus fecimus, simplicibus parochis consulere possimus.

Quod antequam fiat, notandum in hac prima quaestione & sequentibus, non quaerere nos, vt ante fecimus, an pastores teneantur ministrare hoc sacramentum: sed an teneantur exhibere suam presentiam, dum partes contrahunt, quia pastores nunquam fuerunt ministri huius Sacramenti

2 Auctori
Enchir. Cōc.
Coloni §. de
ministro Pe
tro de Ledes.
de matrim.
q. 42. art. 1.
dub. 4. cōc. 4.

b Sess. 24. c.
2. de Matr.

menti, (sicut (a) quibusdam visum fuit) sed ipsi contrahentes: Siquidem omnes fatentur ante Concilium Tridentinum, matrimonium clandestinum, quod in absentia pastoris celebratum erat, fuisse matrimonium: quod vero post Concilium Tridentinum tale matrimonium non sit vetum, non ideo est, quia illi desit minister, verum quia Concilium Tridentinum irritauit contractum, super quo fundatur ipsum matrimonii sacramentum, si aliter celebretur, quam in præsentia parochi & duorum vel triū testium, vt patet disertis Concilii Tridentini (b) verbis: *Qui aliter quam presente parochi vel alio sacerdote de ipsius parochi seu ordinarij licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos Sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & huiusmodi contractus irritos & nullos esse d. cernit, prout eos presenti decreto irritos facit & annullat.* Quocirca, vt statim diximus, mutato stylo quærimus, non an pastores tempore pestis teneantur ministrare hoc sacramentum, posset enim statim responderi, quod non: sed an celebrationi matrimonii illorum præsentia sit ita necessaria, vt sine illa matrimonium non subsistat, & consequenter illam negare non possint, sed necessario exhibere teneantur?

Responso

Responsio

Tenentur pastores per se vel per alium sacerdotem præsentiam suam, subditis illam rationabiliter petentibus, ad celebrandum matrimonium exhibere, quia ad pastorale officium illud imprimis pertinet, curare, ut sacramenta suis subditis non desint: Non potest autem sacramentum matrimonii valide celebrari, nisi adsit parochus vel alius sacerdos ab eo vel ordinario deputatus, ut statim diximus.

Dixi, (*rationabiliter petentibus*) quod regulariter istud sacramentum non est necessarium, & subinde expediat, pastorem suam denegare præsentiam, ut suo loco ostendemus.

Dices: Concilium Trident. sic intelligi debet, ut non aduersetur legi charitatis, sed si tempore pestis matrimonia contracta in absentia parochorum dicantur nulla, Concilium aduersaretur charitati: Siquidem propter absentiam parochorum periclitaretur salus multorum concubinariorum, qui peste infecti non valentes deponere affectum inordinatum, quem adhuc gerunt erga suas concubinas, volunt ante mortem cum eis contrahere, quo suæ salutis consulant, non amplius inordinate, sed maritaliter illas adhibendo, fieret quoque iniuria multis puellis, quæ fide accepta de matrimonio contrahendo deflora-

deflorata fuerunt, si defloratores peste infecti, cum velint, non possint fidei data satisfacere; fieret quoque iniuria prolib. extra matrimonium per huiusmodi personas susceptis, si propter absentiam pastorum non possint à parentibus per matrimonium legitimari: Ergo sic interpretandum est concilium Tridentinum, ut matrimonia saltem in casu pestis quando absunt pastores sint valida, & consequenter non teneantur pastores cum periculo contagionis illis presentiam suam exhibere.

Et. Non aliter esse interpretandum Concil. Trident. quam sonat: dicit vero disertis verbis, matrimonium aliter quam in presentia parochi vel alterius sacerdotis contractum esse nullum: Neque hoc aduersatur charitati, quia valde expediebat bono communi, Concilium talem legem & eo rigore edere, quæ personas aliter contrahentes omnino inhabiles redderet, ut patet ex processu de matrim. Neque inconueniens est subinde fieri, ut propter absentiam parochorum pu-

ellæ defloratæ maneat inuuptæ, & proles illegitimæ, quia leges non possunt respicere omnes casus particulares: Nam ut (a) quidam bene dixit: quæ raro eueniunt, à Legislatoribus non considerantur.

*al. quæ vati-
one, §. i. ff. de
acq. rer. dom.
n. 94. tit. 6.
ut sine prohibi-
tione, c. 2.
quia verò.*

QVA

QVÆSTIO II.

Absentibus siue iuste siue iniuste pastribus, quis teneatur prouidere de sacerdote, qui celebrationi matrimonij interfit?

Quæstionis explicatio.

Quia ostēdimus, absq; præsentia parochi vel alteri⁹ sacerdotis de ei⁹ vel ordinarij licentia, nullū posse matrimonium subsistere: & tamen tēpore pestis sepe casus occurrit, quo matrimonia celebranda veniunt in absentia parochorū, non inmerito quærit, quis in absentia pastorū teneat prouidere de sacerdote q̄ matrimoniis interlit?

Responsio.

Tenetur 1. & immediate Parochus. 2. Negligente Parocho, ad ipsum Ordinariū onus illud deuolui, tanquam ad immediatum Superiorem.

Dices 1. Quid si parochus reliquit vicarium, & ille obiit?

2. Tenetur alium substituere, vel ipse officium præstare.

Dices. Quid si vicari⁹ timore cōtagionis nō audet interesse, & vult aliū subdelegare.

3. Possē subdelegare, quicquid dicat (a) ^{2 In 4. dist. 16. q. 4. art. 3.}

Sotus: quia talis vicarius in absentia parochi delegatur ad omnes casus parochialis officij: tales a. delegati secundū communē

The

2 Adriā. q. 5. de confes. dubio 2. Antō.

3 p. tit. 24. q. 64. Medina tract. 2. de confession.

b Glos. clem. 1. de priuil. verb. Presbyteri. Immola

n. 14. Bonif. n. 34. Card.

q. 19.

c Syluā. ver. vicarius q. 5. Nauarrus c.

Placuit n. 71 de pœnit. dist

6.

d c. Placuit. de pœn. dist. 5 numer. 69.

e Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

f Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

g Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

h Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

i Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

k Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

l Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

m Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

n Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

o Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

p Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

q Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

r Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

s Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

t Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

u Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

v Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

w Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

x Glos. c. Super. q. 8. porro verb. transfert, de offic. deleg. Et ibi Doctores.

Theologorum (a) & Canonistarū (b) possunt vnā vel alteram causam subdelegare; imo in his partibus consuetudo est, vt vicepastor, si aliquādiu velit abesse à parochia, subdeleget alium ad omnia pastoralia officia & specialiter omnia sacramenta: Quam consuetudinem plerique Theologi & Canonistæ (c) probant, imo dicunt, vbiq̄ seruari, vt vicecurati ad tempus absentes delegent alicui sacerdoti sacramentorum ministerium.

Dices 3. Quid si parochus sit presens, sed habet Capellaniam, cuius operam conduxit, vt assistat matrimoniis huiusmodi infirmorum: poteritne & ille Capellanus alium substituere?

R. Non poterit: Doctores enim cum dicunt, Vicarium seu Capellanum parochi posse delegare, loquuntur de vicario absente parochi, vt bene notauit (d) Nauarrus.

Dices 4. Quid si hic subdelegatus non ausit interesse matrimonio, poteritne vterius alterum delegare, qui matrimonio interfuit?

R. Non posse, quia subdelegati nō possunt subdelegare cum potestate subdelegandi; in hoc enim differunt ab ordinatione secundum (e) omnes.

Q V A.

QVÆSTIO III.

An Pastor non habens quem substituatur præter sacerdotem excommunicatum, possit illum, ut matrimonij celebrationi intersit, substituere?

Quæstionis explicatio.

Loquimur hîc de excommunicato, quocunque etiam denunciato & publico Clericorum percussore, quem iubemur etiam per Concilium Constantiense vitare, de aliis enim non est difficultas.

Responsio.

Potest Pastor, si nec ipse interesse, nec alium idoneum reperire possit, substituere sacerdotem excommunicatum, etiã denunciatum, vel publicum Clerici percussorem, qui suo loco matrimonii celebrationi intersit, quia si quid obstarer, id esset, q̄ assistere celebrationi matrimonii in parochia sit actus iurisdictionis: Hoc autem falsum est secundum (a) Nauarrum et alios. Et ostenditur hoc signo, quia nullus actus siue iurisdictionis siue ordinis valide potest fieri ab omnino inuito, & contrariam habente intentionem: Actus enim agentium non operatur ultra eorum intentionem: sed

Hh præ-

præsentiâ parochi omnino inuiti contrari-
amque intentionem habentis, sufficit ad
valorem matrimonii, vt in sequentibus o-
stendemus: ergo illa præsentiâ non est actus
iurisdictionis, & consequenter ex eo capi-
te non poterit excludi à celebratione ma-
trimonii talis excommunicatus.)

Dices. Sacerdos matrimonio assistit tã-
quam testis, sed (a) testimonium testis ex-
communicati non tolerati non valet: ergo
ex illo saltem capite non poterit substitui
sacerdos excommunicatus non toleratus:

R. Quod quamuis excommunicatus
regulariter repellatur à testimonio ferendo,
admitti tamen in casibus, quibus admittit-
ur infames, qui in matrimonio admittun-
tur, vt postea suo loco patefiet.

Q V Æ S T I O IV.

*An possit quoq; substituere non approba-
tum ab Episcopo, suspensum, irre-
gularem?*

Quæstionis explicatio.

Dictum est supra, q; hi omnes commu-
niter non possunt immiscere se mini-
strationi sacramentorum propter prohibi-
tionem Ecclesie. Huius occasione querit, an
huiusmodi possint substitui, vt matrimonii
cele-

celebrationi intersint, p̄sertim tēpore pest.

Responsio.

Primo sacerdos non approbatus potest à parochō substitui, quia approbationē Ep̄i solum requirit Conc. Trid. p̄ confessionibus audiēdis, propter scientiam, prudentiam & vitæ probitatem, quæ in ministro Penitentiaē requiruntur, cum sit iudex & medicus animæ.

Secundo potest quoque substitui sacerdos suspensus eadem ratione, qua superiori quæstione diximus, substitui posse excommunicatum & nominatim denunciatum: substitutio enim illa, sicut & assistētia non est actus iurisdictionis.

Tertio potest substitui & ille, cui interdixit Ep̄s, ne assistat, ex quacunq; causa id fiat, siue quia est illiteratus, siue criminofus, siue ex aliqua alia speciali causa, vt (a) En-
a lib. ii. de
matr. c. 3 n. 6
 riquez notauit, quia quomodocunq; sit interdixtus, tñ manet vel parochus vel ab eo substitutus: Quare etsi poterit peccare extra necessitatem assistendo, tamen vere assistit, & propter eius præsentiam matrimonium erit validum: In necessitate vero, de qua agimus non solum matrimonium erit validum, sed nec assistendo peccabit.

Postremo & irregularis substitui poterit eadem semper ratione.

Hb 2 Dis

Dices. Assistere celebrationi matrimonii est actus parochi, ut parochus est: Parochi autem officio non possunt huiusmodi sacerdotes fungi: Ergo.

R. Negando quod assumitur, videlicet assistere celebrationi matrimonii esse actum parochi in quantum est parochus, quasi inibi iurisdictionem aliquam exercens, sed in quantum testis est matrimonii, ut statim diximus.

QVÆSTIO V.

An Ordinarius deficientibus Parocho & aliis sacerdotibus, possit substituere parochum necdum ordinatum?

Quæstionis explicatio.

Præsupponit quæstio quod verum est, aliquem parochum fieri posse, qui necdum sit sacerdos, ut si necdum sit elapsus annus ab assentione parochialis beneficii, quo tempore non teneri promovendi ad ordinem sacerdotalem de iure (a) certum est: vel si ratione studii dispenset Episcopus, ne intra certum tempus ad sacerdotium promoveatur, quod etiam de iure (b) conceditur. Huius occasione quæritur, an nullo alio

a de elect. c. licet canon. c. c. cum ex eo, lib. 6.
b locis supra citatis.

alio assistente celebrationi matrimoniorū
tempore pestis ordinarius poterit substitu-
re pastorem necdum sacerdotem?

Responsio.

P Robabile est (a) posse: Primo, quia Cō-
cilium Tridentinum disiunctiue postu-
lat præsentiā parochi, aut alterius qui sa-
cerdos sit: ad veritatem autem disiunctiue
sufficit alteram partem verificari; ergo sa-
tisfit Concilio, si parochus non sacerdos,
vel alius sacerdos de eius licentia interfit.
Secundo, quia mens Concilii fuit, vt ad ef-
fet matrimonio præter alios testes persona
ecclesiastica fidedigna: Itaque adesse volu-
it illam, quæ vel parochiali vel sacerdotali
dignitate polleret. Confirmatur, quia cum
res hæc grauißima sit, & ad matrimonii va-
lorem necessaria, verisimile est, si Concili-
um voluisset qualitatem sacerdotalem pa-
rochi inesse, quod eam expressisset, sicut in
assistente ex parochi licentia expressit. Cō-
firmatur 2. Quia cum Concilium vndecies
mentionem faciat parochi in eadem ma-
teria, nunquam sacerdotii meminit, nisi cū
assistere matrimonio permittitur alteri quā
proprio parochi: Ergo signum manife-
stum est non exigere hanc qualitatem in
parochi.

Hh 3 Con-

*a Nau. li. 4.
Con. tit. de
spons. cons. 9.
Henr. lib. 1.
de matr. c. 3.
num. 5.*

a c. *Omnis*,
de penit. &
remiss.

b *Clement.*
de privileg.

c *Nuper*, de
sent. excom.

d *Palud. in*
4. dist. 17 q. 3.

Zuar. dis. 72.
sect. 3. & alij.

e apud *Me-*
noch. li. 1. de
arbitrariis,
q. 80. n. 122.

Confirmatur 3. quia licet (a) iure cano-
nico dicatur neminem posse confiteri alie-
no sine licentia proprii sacerdotis: nec lice-
re, religiosos (b) ministrare Eucharistiã ab-
que licentia Pbr̃i parochialis, & absolutione
(c) excommunicationis non reseruate pos-
se impendi à proprio sacerdote. Nihilomi-
nus hæc omnia (d) Doctores dicunt posse
intelligi de parochio, qui necdum sit sacer-
dos, nimirum vt ille possit dare licentiam
conficiendi & ministrandi Eucharistiã, &
ipsemet absoluere ab excommunicatione:
Si ergo, cum textus iuris canonici expresse
qualitatis sacerdotii meminerint, declarã-
tur pie non exigi in parochio eam qualita-
tem, vt ipse prædictas licentias concedat à
fortiori, cum Tridentinum eius qualitatis
non meminerit, dicendum est, eam hic non
desiderari.

Dices. Concilium dicit, *qui aliter quàm
presente parochio vel alio sacerdote*: ergo & pa-
rochus debet esse sacerdos; dictio enim (a-
lius) secundum Iurisperitos (e) est relatiua,
& repetit præcedentem qualitatem illius,
cuius est persona expressa.

R. Dictionem (alius) sæpe improprie po-
ni, nec semper referre eandem qualitatem,
sed quandoque significare dissimilitudinẽ,
prout ratio subiectæ materiæ suadet, &
pro-

probatum ex illo Matthæi & Marci, ubi de Christo Salvatore aiunt: *Cum eo crucifixi sunt alij duo latrones*, quod & hic contingit, quia parochus non sacerdos potest exercere omnia parochi munia, quæ potestate ordinis non indigent: ergo etiam præsentiam exhibere.

*Matt. c. 28.
Marc. c. 15.*

Dices 2. Parochus non sacerdos assistens matrimonio exponit periculo veritatem sacramenti, quod est mortale, non secus ac uti forma aut materia incerta in sacramentis, iuxta opinionem probabilem, relictis certis sine necessitate: ergo, &c.

Respondetur, nos versari hic in casu necessitatis, quo alius sacerdos qui assistat haberi nequit, quo casu licet uti materia vel forma probabili, quando alia haberi non potest, ut superioribus capitibus ostendimus.

Hh 4 QVÆ

QVÆSTIO VI.

An Parochus non Sacerdos possit substituere Sacerdotem?

Quæstionis explicatio.

Quia diximus probabilem esse opinionem, Episcopum posse substituere parochum necdum sacerdotem, ut assistat matrimonio, non immerito quæritur, an parochus non sacerdos possit vel etiam teneatur substituere sacerdotem, si eum reperire possit?

Responsio.

Retenta opinione non exigi sacerdotum in parcho manifestum est, sicut ipse potest assistere matrimonio, posse concedere licentiam sacerdoti assistendi. Si sustineatur contraria sententia, parochum debere esse sacerdotem, dubium videtur, an tunc parochus non sacerdos possit substituere sacerdotem propter verba (a) Concilii Tridentini: *Qui aliter quam præsentè parcho vel alio sacerdote de ipsius parochi vel ordinarij licentia:* cum enim illa particula (*ipsius*) sit relativa idèritatis refert parochum cum eadè ipsa sacerdotii qualitate, cū qua antecessit in

a sess. 24. c. 1.

fit in priori parte illud alternatiue, *qui aliter quam presente parochio vel alio sacerdote.*

Cæterum multo probabilius est, eam licentiam posse concedere parochum non sacerdotem, etiam si ipse assistere minime possit. Primo, quia durissimum esset intelligere Concil. Trident. velle parochio, qui omnia iurisdictionis munia nõdum sacerdos exercere potest hoc vnicũ negare. Deinde, quia qualitatẽ sacerdotii iuxta illam sententiam postulat Concilium in assistente matrimonio, vt conuenientius & fide dignius sit testimonium, quod intentum omnino seruetur, qñ alius sacerdos de licentia parochi non sacerdotis assisteret: Vnde non mirum esse debet si postulauit sacerdotium in parochio assistente, non autem assistendi licentiam concedente.

Dices: Plures ^(a) Doctores iuris canonici ^{a Stephanus} docent parochum non sacerdotem ^{Immola cle.} minime posse concedere licentiam religiosi ^{1. de priuil.} ministrandi Eucharistiam, eo quod per semet ^{7. 14. & ibid.} ipsum ministrare non potest, probantq; ex ^{alij.} illo textu: ^(b) *Sicut non suo, ita nec alieno nomine aliquis clericorum exercere scenus attentet: ergo similiter si quis parochus non sacerdos nequit assistere matrimonio, nequit etiam dare licentiam alteri vt assistat.* ^{b c. fin. 40. d.}

¶ Doctrinam Canonistarum in ea par-

Hh 5 te non

a Enriq. lib. 21. de mati. c. 3. Nauarr. 4. cons. tit. de spons. cōs. 44 te non probari, & ad textum respondetur diuersam ibi esse rationem, loquitur enim de peccato vsuræ, quod sicut nec potest clericus suo, ita nec alieno nomine exerce- re, rationemq; subdit textus, *inde cēs est enim crimen suum commodis alienis impendere.*

QVÆSTIO VII.

An ordinarius vel parochus possint substituere Diaconum, Subdiaconum, vel alterum clericum?

Quæstionis explicatio.

b sess. 24. c. 3. **A**pparentiam aliquā facit, quia quamuis in Decreto Concilii *(a)* Tridentini solum de sacerdote mentio fiat, ibi, *vel alio sacerdote, de licentia parochi*, tamen sæpe apud Canonistas nomine sacerdotis comprehenduntur, etiam Diaconus & Subdiaconus: Huius occasione quæritur, an necessitate premente, cum alius haberi nequit, poterit substitui Diaconus, Subdiaconus, vel quiuis alius clericus, qui assistat celebrationi matrimonii?

Responsio.

d c. ex literis, de sponsal. **N**on poterit, sed aliquo illorum assistente matrimonium erit nullū, quia verba Concilii secundum *(c)* communem intelli-

intelligentiam accipienda sunt, & secundū communem vsū loquendi nomine sacerdotis intelligitur verus presbyter: ergo dum Concilium dicit: *vel alio sacerdote de licentia ipsius parochi vel ordinarij*, verū presbyterum intelligit, Confirmatur ex modo loquendi ipsius Concilii Tridentini, semper enim distinguit sacerdotes à Diaconis & aliis altaris ministris, vt patet in multis Concilii (a) locis, ergo eodem modo sumitur sacerdos in præsentī decreto. Tandem probatur: Quia hoc decretum semper ita intellectum est vsuque receptum, vt docent Nauarrus (b) & (c) Enriques, qui dicunt oēs,

a. *sess. 23. c. 2.*
 & *can. 2. &*
alim.

Theologos & Iurisperitos ita interpretari.

b *lib. 4. conf.*
de clandest.
spōsal. con. 6.
 c *lib. 11. de*
matr. c. 3. n. 5.

Dices: Nos versamur in materia fauorabili, multa siquidem in matrimonio conceduntur, quæ in aliis contractibus negantur, teste (d) Felino, qui viginti quatuor in fauorem matrimonii congerit: at in materia fauorabili nomine sacerdotū veniunt omnes clerici, præsertim sacris initiati, vt Diaconi, Subdiaconi, &c.

d *verb. sacer*
dos, num. 1.

&. Doctrinam illam veram esse dum de clericorū absolute & punitione agitur, vt videre est apud Syluestr. & alios: Secus vbi agitur de necessariis ad sacramentū, tunc enim verba secundum propriā & vsitatam significationem sunt accipienda.

Q V Æ

QVÆSTIO VIII.

Si contrahere volentes dicant Ordinarium vel parochum substituisse aliquem alium sacerdotem, qui illorum matrimonio interfuit: An possit vel etiam teneatur sacerdos ille credere, & matrimonio assistere?

Quæstionis explicatio.

Communiter dicunt Doctores parochos debere credere subditis dicentibus se confessos fuisse sacerdoti habenti legitimam facultatem ipsos absoluendi, & ita debere illis Eucharistiam ministrare, similiter & religiosos, si aliqui dicant se habere facultatem à suo parochio recipiendæ Eucharistiæ & Extremæ Vnctionis sacramenta, & ratio videtur: Quia hic tantum agitur de salute animæ ista asserentium: *Nemo alicuius presumitur salutis suæ immemor.* Horum occasione quæritur, an similiter in sacramento matrimonii credi debeat contrahere volentibus, si asserant se habere facultatem contrahendi coram aliquo alio sacerdote.

Responsio.

Alius sacerdos regulariter non tenetur credere dicentibus se habere licentiam, ut illorum matrimonio interfuit: Ita
 a Clem. 1. de
 priuileg. n. 5.
 b ibid. n. 28. (a) Abbas, (b) Bonifacius & alii Canonistæ,
 quia

quia licet in foro pœnitentia, ad quod pertinet Confessio, Eucharistia, Extrema Vnctio, credatur dicenti se habere licentiam illa percipiendi, in foro tamen externo & spectantibus ad illud non creditur: matrimonium autem pertinet ad forum externum, & externam ecclesie gubernationem, & ratio peculiaris videtur esse, quia minus præsumentia est deceptio in Pœnitentia & Eucharistia, ad quæ sacramenta tñ acceditur pro remedio animæ, & ut saluti spirituali consulatur, quā in matrimonio, in quo ordinarie commoda temporalia, maxime tempore pestis quæruntur.

Dixi, (*Regulariter*) quia si contrahere volentes sint personę graues & fide dignę, poterit imo tenebitur eis quicumque sacerdos fidem adhibere, & matrimonio illorum interesse, & suadetur à simili; quia quamuis (a) communiter dicatur, non esse credendum excommunicato dicenti se esse abfolutum, nisi id legitime ostendat, tamen (b) Doctores nostri dicunt credendum esse excommunicato hoc asserenti, si persona sit fide digna.

Dices: Quid si postmodum matrimonio contracto aliquis opponat & dicat, sacerdotem qui interfuit, caruisse licentia, cui incumbit probatio?

¶. Si

a c. sent. de senten. excōis & D. Thom. quodl. 1. ar. 2.
b. Palud. in 4. dist. 18. q. 6. ar. 2. Syluest. ver. excō. cas. 5. §. 26. vers. decimum sēptimum.

*a Masciar. de
probationib.
conclus. 3.*

R. Si oppositio fiat à tertio illi incumbet probatio: si vero à proprio parochio, transfertur onus probandi in ipsos contrahentes & externum sacerdotem.

Q V Æ S T I O IX.

*Vtrum Pastores teneantur omnibus peste infectis
contrahere volentibus presentiam
suam exhibere?*

Quæstionis explicatio.

Diximus, qui tenentur assistere matrimoniis peste infectorum: Sequitur ordine, vt dicamus, quorum matrimoniis pastores aut eorum substituti teneantur assistere, an omnium, an aliquorum tantum. Non enim desunt, quæ ex hac parte videntur subinde pastorem ab huiusmodi assistentia, tempore pestis excusare.

Responsio.

Tenentur omnibus presentiam adhibere per se vel substitutum, nisi contrahere volentes impedimentum aliquod habeant, quod pastorem excuset. Probatur iis rationibus, quibus ostendimus reliqua sacramenta ministrari debere omnibus illa rite & legitime petentibus, pro omnibus enim æqualiter à Christo sunt instituta, & fideles ad illa ius habent, quo sine legitima causa priuari non possunt. Neque obstat, quæ

quod pastoris non sit ministrare hoc sacramentum, quod sufficit presentiam illius usque adeo necessariam esse, ut sine illa matrimonium celebrari non possit. Addimus, (*nisi contrahere volentes habeant impedimentum*) quia si pastor sciat impedimentum subesse, puta ordinis, voti, religionis, consanguinitatis, vel alterius, quod matrimonium non solum impedit, sed etiam annullat, excusatur, imo vero presentiam adhibendo, iniuriam infert sacramento, ut patet.

Dices: Quid si subsit impedimentum, quod vocant, temporis clausi, puta aduentus vel quadragesimæ, quibus ecclesia vetat matrimonium contrahere, excusaturne pastor ab assistentia matrimonio exhibenda pro illo saltem tempore?

R. Si periculum est in mora, nec possit adiri commode superior, quia timetur, ne peste infectus moriatur, & è salute illius est, matrimonium cum concubina quam amat, contrahi, non excusabitur, imo vero tenebitur suam presentiam exhibere, quo salutis sui subditi in ea spiritali necessitate

constituti, consulat, ut ex superioribus facile colligi

potest.

ps ps

QVA

QVÆSTIO X.

*An pastor teneatur exhibere præsentiam suam
peste infectis amentibus, & furiosis
contrahere volentibus?*

Quæstionis explicatio.

Consensum ad matrimonium requisitum liberum esse oportere, hoc est, à ratione deliberata profectū, in confesso est apud Doctores. Alias enim non induceret obligationē, quæ est effectus quidam deliberatæ rationis ipsorum contrahentium: Huius occasione quæritur, an peste infectis contrahere volētibus, si in amentiam vel furorem inciderint, pastor teneatur adesse, & suam præsentiam illis exhibere.

Responsio.

Distingendum est, vel enim mente captus & furiosus continuo talis est, vel habet lucida interualla, quibus de rebus & statu deliberare & disponere solet. Si primum non tenetur, imo nec potest ad adesse sine iniuria sacramenti, cum consensum liberū præsupponat tanquam fundamentum, ut iam diximus. Si secundum potest & tenetur tempore dilucidorum eiusmodi interuallorum adesse, alioquin iniuriam faciet ipsis contrahere volentibus
negando

negando illis sacramentum, præsertim quando illis ad salutem necessarium est, ut frequenter in articulo mortis vsuuenit.

Dices: Quid si amens & furiosus tempore sanæ mentis habuerunt voluntatem contrahendi matrimonium, eamque tempore amentia exequi velint, poteritne vel etiam debet pastor huiusmodi contrahere volentibus tuam præsentiam exhibere? & videtur quod sic, quia baptismus eo casu collatus validus esset propter voluntatem præcedentem: Confirmatur, quia in illis non deficit deliberatio requisita ad peccatum mortale, & homicidium in amentia commissum, si tempore quo sui compotes erant præuisum & præmolitum fuit, culpa est lethalis, ergo?

Respondeo: Nihilominus non sufficere eam voluntatem: nec esse simile de baptismo: Nam in matrimonio ipsi contrahentes sunt ministri, ut ante obiter diximus, & actus ministrorum necessario debent esse humani: sicut si aliquis sui compos audiisset confessionem & factus insanus absolueret, nulla esset absolutio, & similiter si tunc baptisaret, quamuis antea id in animo habuisset, irritus & nullus esset baptismus: Neque obstat, mala præuisa extra amentiam imputari ad culpam si tempore

Li pore

*a Diony. c. 4.
de diuin. no-
minib.*

pore amentia perpetrentur, (a) quia bonum ex integra causa, malum autem ex singulis defectibus spectatur. Quocirca matrimonium cum bonum quoddam sit, exigit plenam libertatem; at peccatum cum malum sit, satis est in sua causa esse volitum.

QVÆSTIO XI.

An etiam illis, qui secundo contrahere volunt, eo quod primum matrimonium fuerit nullum ob occultum impedimentum?

Quæstionis explicatio.

CAsus est talis; Concubinarius nuper contraxit matrimonium coram parochio & testibus cum sua concubina, cuius sororem antea cognouerat, modo peste correptus ut suæ salutis consulat, obtinet secreto dispensationem, vultque iterum matrimonium contrahere. Queritur, an pastor teneatur iteratæ matrimonii celebrationi suam præsentiam exhibere?

Responsio.

Non tenetur exhibere, sed sufficit ut contrahentes inter se ipsos renouent consensus hætenus coram parochio & testibus præstitos, quia causa finalis Concilii Tridentini statuentis, ut matrimonium coram parochio

parcho & testibus celebretur, ea fuit, ut vitentur grauia peccata ex clandestinis nuptiis confurgentia, maxime eorum qui clam cum vna contrahunt, eaque relicta aliud publicum matrimonium ineunt: Cui malo non poterat ecclesia mederi, cum ipsi de priori matrimonio minime constaret: Sed hæc ratio non se extendit ad hunc casum, cum prius matrimonium inuaidum, in foro ecclesiæ validum & publicum fuerit, & si aliud matrimonium inire vellent, impedirentur ab ecclesia, credente matrimonium illud publicum validum fuisse: Ergo decretum Concilii Tridentini hunc casum non comprehendit. Confirmatur, (a) quia ex proœmio colligitur animus & intentio Legislatorum, & intellectus legis limitatur. Sed illud Concilii Tridentini decretum loquitur in proœmio de clandestinis matrimoniis, quæ semper ecclesia prohibuit detestataque est, matrimonium autem semel publice contractum, licet inualide propter occultum impedimentum, & postmodum clam ablato impedimento celebratum nunquam fuit clandestinum, nec ab ecclesia prohibitum, ad illud enim præcessit publicitas, ut sic loquar, quam ecclesia requirit, ut docet Caëtharinus (b) contra Caietanum: ergo nec

a Puteris
lib. 5. præf.
quæst. 17. n.
90. & 91.

b lib. 5. con-
tra Caiet.

500 DE NECES. ET MOD. MINIST.
matrimonium de quo agimus, reputat
clandestinum, & consequenter illud per-
mittit, nec irritat.

Dices: Concilium Tridentinum exigit
pro forma praesentiam parochi & testium,
ergo ea requiritur, quando iterum cele-
bratur matrimonium, cum tunc vere con-
trahitur: Et confirmatur, quia solemnitas
illa parochi & testium adhibita est ad le-
gitimandum consensum prioris matrimo-
nii tunc expressum, non autem postea ex-
primendum: Sed prior consensus cum nul-
lus fuerit, non constituit matrimonium,
sed posterior qui validus est: Ergo cum in
posteriori desideretur solemnitas necessa-
ria, non erit matrimonium.

R. Negando prius matrimonium fuisse
omnino nullum, fuit enim validum quo
ad praesumptionem ecclesiae ignorantis
impedimentum, in cuius facie contractum
est, & ita iudicandum non est de illo, ac si
omnino contractum non fuisset, quoad
reperendam parochi & testium so-
lemnitatem, sed tantum quoad
necessitatem renouandi
consensus.

QV. A.

QVÆSTIO XII.

An etiam illis, inter quos Pastor scit per confessionem esse impedimentum annullans?

Quæstionis explicatio.

GRauissima est disputatio apud Doctores, an liceat parochi uti scientia, quam habet ex confessionibus ad extremam gubernationem, hoc est, ut faciat vel omittat aliqua, quæ alias non esset facturus vel omissurus: aliis dicentibus id licere, quando fieri potest absque periculo detectionis ipsius confessionis: aliis contra negantibus, sed debere parochum se habere in suis externis actionibus, ac si nihil penitus in confessione sciret aut audiisset: Occasione illius quæritur, an si pastor sciat per confessionem inter contrahere volentes esse impedimentum dirimens, teneatur suam præsentiam matrimonio exhibere.

Responsio.

Tenetur exhibere: quia omnes Doctores in hoc conueniunt, pastorem non posse iuuari ex confessionis scientia ad actus suos externos dirigendos, quando confes-

302 DE NECES. ET MOD. MINIST.
sio redderetur odiosa, & homines ab ipsa retraherentur, quod proculdubio eveniret, si homines scirent se ob peccatum in confessione auditum posse repelli à matrimonio ineundo, aut alio aliquo sacramento percipiendo, puta, quia Concubinarius volens concubinam ducere, confessus fuit se illius sororem ante cognovisse, &c.

Dices: Quid si Concubinarius occulte petat, pastorem adesse matrimonio cum solis duobus testibus, tenebitur nihilominus pastor suam præsentiam illi exhibere: an vero monere illum impedimenti, quod ex inçestu præfato natum est, & matrimonium nullum reddit?

R. Teneri præsentiam suam exhibere, posse interim illum monere in confessione, si velit confiteri, vel illum ad confessionem faciendam allicere, si id cum bonæ grævia fieri possit. Et si enim occulte monere illum, qui tibi confessus fuit, non sit proprie sigillum confessionis frangere, offenditur tamen, quando extra confessionem sermo haberetur de auditis in illa, cum ipsomet pœnitente nisi cum illius gratia & licentia fiat.

QVÆ

QVÆSTIO XIII.

An etiam illis, inter quos pastor scit aliunde extra confessionem esse impedimentum?

Quæstionis explicatio.

CAsus est talis, factæ fuerunt denunciations futuri matrimonii inter N. & N. concubinos peste infectos, nullum impedimentum oppositum fuit, scit tamen pastor aliunde impedimentum dirimens subesse: Quæritur, an teneatur huiusmodi matrimonio suam præsentiam exhibere.

Responsio.

NON tenetur, (a) quinimo debet, etiam si nullus impedimentum opposuerit, ipsemet impedimentum opponere coram Ordinario, sicut quilibet alius teneretur, imo magis, cum ipsi incumbat ex officio impedimenta salutis spiritualis ouium suarum remouere, & eius testimonio sufficienter & plene impedimentum probetur.

a Maiol. lib.
3. de irregul.
c. 25. n. 13. §.
affinitas.

Dices i. petenti publice matrum, cuius occultum crimen etiã mortale pastor nouit, non potest negare suam præsentiam, licet ille lethaliter delinquat sic petendo sacramentum: ergo similiter non poterit pastor negare suam præsentiam illi, qui habet occultum impedimentum dirimens, cum tan-

tum agatur de vitâdo peccato lethali quod admittit sic petendo & contrahendo.

R. Negando conseq. Est enim longe dispar ratio de aliis peccatis occultis, quæ non impediunt receptionem matrimonii, quia ecclesia non habet ius in foro exteriori ad impediendum ob illa matrimonium, cum non iudicet de occultis, sed solius correctionis fraternæ lege, tenetur occulte petenti negare: quando autem sunt impedimenta iure ipso matrimonium dirimentia, habet ius in utroque foro impediendi, si vnus testimonio pbari possit, vt hic ponitur: potest n. parochi testimonio probari impedimentum: Nec perdit illo laborans ius suum, iure enim impeditur contrahere, nec parochus negando publice infamat, quia tenetur prius secreto monere, & si monitus nolit desistere, sibi imputet.

*a c. extenor.
de tempore
ordin.*

Dices 2. Laborans occulto impedimento, vt irregularitate, si publice ordines petat à proprio Episcopo, qñ tenetur eos conferre, non potest repelli (a) iure Canonico: ergo similiter nequit proprius parochus negare matrimonium publice petenti ob impedimentum occultum.

R. Argumentum concludere, ordinarium qui iudex est non posse publice denegare matrimonium ob impedimētum sibi soli

foli notum, quia cum iudex sit, nequit esse testis, vnde impedimentum nullo modo probari potest. Secus autem de parcho, qui cum non sit iudex, potest de impedimento testimonium perhibere.

QVÆSTIO XIV.

An etiam Vagabundis?

Quaestiois explicatio.

Vetat Concilium Tridentinum, ne pastores matrimoniis vagantium interfint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, num canonicum subsit impedimentum, & imprimis, an priore vxore relicta aliam & forte plures illa viuente in diuersis locis duxerint. Huius occasione quaeritur, si vagabundi concubinarij in parochia peste corripiantur, an tenebitur parochus illorum matrimoniis interesse, & solemnitates à Concilio pro huiusmodi hominibus praescriptas, obseruare?

Responsio.

Tenebitur interesse, & si tempus permittat dictas solemnitates obseruare. Prior pars probatur, quia is tenetur vagabundorum matrimoniis interesse, qui te-

Li 5 netur

506 DE NECES. ET MOD. MINIST.
netur alia sacramenta ministrare, vt Penitentiæ, Eucharistiæ, Extremæ Vnctionis, præsertim cum credantur esse ad salutem necessaria. Altera probatur, quia ita præcipit Concilium Tridentinum, estque res grauissima & maxime necessaria.

Addo (*si tempus permittat*) quia si alter concubinarius peste infectus putetur iam moriturus, & asserit se matrimonium salutis suæ spiritualis causa contrahere velle, poterit parochus facta per se diligentia, quantum tempus patitur, illos matrimonio coniungere, quia in huiusmodi casu, sufficit adhibere substantialia: diligens autem inquisitio & licentia Ordinarii, non sunt de substantia matrimonii,

Dices: Valetne ergo matrimonium vagorum sic contractum extra necessitatem, non præmissa dicta diligentia, nec ordinarii licentia petita?

R. Valet, quia ad matrimonii essentiam tantum desideratur præsentia parochi & duorum testium: siquidem ad eundem finem exigitur hæc diligentia pro vagabundis, ad quem in eodem Concilio Tridentino petuntur denunciations pro indigenis: sed his omissis valet matrimonium, vt patet ex ipso Concilio; ergo & omissa illa diligentia.

Deinde

Deinde Concilium non prohibet absolute matrimonium absque dicta licentia, sed præcipit parochis, ut diligentiam præmittant, licentiamque petant: Ergo eius omisio culpa erit, graui quidem pæna digna: suspenditur enim parochus ob illam ab officio suo ad triennium, non tamen vitabit matrimonium.

QVÆSTIO XV.

An etiam illis, qui ad contagionem vitandam ex parochia, in qua est promulgatum decretum Concilij Tridentini, matrimonia clandestina irritans, fugerunt in externam parochiam, in qua illud non est promulgatum?

Questionis explicatio.

Matrimonia clandestina valida sunt in iis locis, in quibus Decretum Concilij Tridentini illa annullans non est promulgatum, ut patet ex ipso (a) Concilio: Imo valida sunt, si illud quidem promulgatum fuit, sed non receptum, vel prædicatum, & lapsi sunt decem anni, secundum communem (b) Theologorum.

Quinimo

*a Sess. 24. de
matrim. c. 1.
in fine.*

*b c. 1. de reu-
ga & pace*

Quinimo valida sunt etiam in illis oppidis & parochiis, vbi haecenus promulgatum & practicum fuit: sed modo expulsis pastoribus Catholicis, fideles, qui adhuc in eis haerent, carent proprio parochio: Sic enim rescriptit Illustrissimus & Reuerendissimus Cardinalis Bellarminus, Illustrissimo & Reuerendissimo Domino Octavio, Episcopo Tricaricensi his in partibus, Nuncio Apostolico, anno 1600. die 30. Decembris. *De matrimoniis contractis, vbi nulli iam sunt proprii pastores, iam olim actum fuit cum S. D. N. & cum congregatione Concilij Tridentini, ac sententia communis fuit illa, esse rata, nec ad ea pertinere Decretum Concilij, cum in eiusmodi locis obseruari non possit. Non video ergo, cur ea matrimonia non debeant tollerari, cum satis constet, Concilij Decretum, quod iubet matrimonium fieri coram parochio, non se extendere ad ea loca, vbi nulli sunt parochi. Horum occasione quaeritur, quid si aliqui peste infecti ex parochia, in qua est promulgatum illud decretum irritans, fugiant in parochiam, in qua non est promulgatum vel receptum, & velint ibi excaus antedictis matrimonium contrahere, tenebitur illis pastor suam praesentiam exhibere?*

Responsio.

Responsio.

NON tenebitur: Quia, quicquid aliqui dicant, probabilius putamus, peregrinos à domicilio absentes, non teneri legibus sui domicili, si contrariæ vigeant in loco ubi reperiuntur.

Deinde ut detur illos obligari legibus domicili, tamen quoad solemnitatem adhibendam in contractibus solæ leges loci, in quo contractus celebrantur, inspiciuntur: Locus autem, ubi hoc matrimonium initur, non petit eam parochi & testium solemnitatem ad matrimonii valorem, cum ibi decretum Concilii Tridétini non obliget, ut statim diximus: Ergo, &c.

Dices. Decretum annullans semel publicatum in aliqua parochia, afficit parochianos quocunque migrent, quia advenientes ex locis, ubi Concilium obligat, iam contraxerunt obligationem servandi id decretum: ergo quocunque eant saltem per modum transitus tenentur illud servare.

Et confirmatur. Quia Concilium irritat clandestina matrimonia, redditque ipsas personas inhabiles ad sic contrahendum, sed inhabilitas personam afficiens, cum sit
quid

quid personale, comitatur personam quocunque euntem: ergo semel propter legitimam Concilii publicationem redditus inhabilis ad clam contrahendum nullibi terrarum poterit ita contrahere.

Respondeo: Aduenas contraxisse obligationem seruandi id Concilii decretum, quamdiu sunt in iis partibus, in quibus obligat, secus dum ad alia loca perueniunt ubi non obligat. Ad confirmationem dico, quando inhabilitas est constituta absolute, & simpliciter sequi personam quocunque euntem, secus quando constituta est per modum legis: Sicut enim lex illa non obligat in illis locis, ita inhabilitas & annullatio actus non obligat ibi, nec sequitur personam, nisi dum est in locis, in quibus ea lex vim obligandi habet.

¶

¶

QVA.

QVÆSTIO XVI.

An etiam illis, qui econtra fugerunt ex parochia in qua non est promulgatum dictam Concil. Trident. decretum, in parochiam in qua est promulgatum.

Quæstionis explicatio.

Viceversa accidere potest, ut ad vitandam contagionem quidam fugiant ex parochia in qua non est promulgatum, in parochiam in qua est promulgatum dictum decretum Concilii: Occasione huius nascitur quæstio, an parochus loci, in quem fugerunt teneatur illis suam præsentiam exhibere.

Responsio.

Tenetur: Quia ut superiore quæstione diximus, quoad solemnitatem adhibendam in contractibus, oportet seruare leges loci in quo contractus fiunt. Cum ergo locus, ubi celebratur matrimonium, exigit solemnitatem Concilii Tridentini, debet interesse parochus cum testibus.

Dices primo: Peregrini & forenses
non

*a Palud. in 4
dist. 19. q. 4.
art. 3. nu 24.
Ant. 2. p. tit.
6. c. 2. §. 2.*

non astringuntur legibus & consuetudinibus loci, per quem transeunt, vel in quo per modum hospitii recipiuntur; præsertim quando illæ non obligant in suo domicilio, quia qui (a) transit aut breui tempore diuertit ad locum, non dicitur moraliter in eo esse: Ergo non tenentur leges illius loci obseruare, cum solos in eo existentes obligent.

*b c. final. de
foro compet.*

¶. Regulam illam pati exceptionem, quoad contractuum solemnitatem: nam quicumque forenses & peregrini tenentur seruare solemnitates in contractibus requisitas à legibus & consuetudinibus oppidi, in quo contrahunt: ratione enim (b) contractus quilibet forum sortitur in loco contractus.

Dices secundo. Fideles in quorum parochiis promulgatum est hoc decretum obligatione illius ligantur apud infideles, si ibi captiui detineantur, etiamsi hoc decretum non sit ibi promulgatum, & pbatur, quia aliàs nullus ibi Ecclesiæ legibus teneretur, cum non sint ibi publicatæ.

¶. Negando antecedens, & ad probationem dico, non esse simile de aliis Ecclesiæ legibus: Illæ enim contentæ sunt publicatione in qualibet fidelium diœcesi, vel in Curia Romana, vt vbique obligent:

he

SACR. MATRIM. TEMP. PEST. 513
hoc autem decretum speciale in qualibet
parochia publicationem postulat, vt pate-
et ex ipso Concilio.

Q V Æ S T I O XVII.

*An etiam illis, qui virginem deflorarunt, data fi-
de de matrimonio, si antea votum de
suscepiendo ordine sacro seu ca-
stitate seruanda emi-
serunt?*

Quæstionis explicatio.

Certum est, votum Ordinis Sacri non
obstante fide data virgini vires obli-
gandi habere; dubitatur modò, an huius-
modi votum habentes, si peste corripian-
tur, prius voto satisfacere teneantur; an ve-
rò puella defloratam ducere: & consequen-
ter obligetur pastor, huiusmodi matrimo-
niis interesse?

Responsio.

Probabilius videtur, prius teneri puel-
lam defloratam ducere, & consequen-
ter pastorem teneri, illorum matrimoniis
interesse, quia votum non obligat rebus
mutatis, vt tradunt omnes in materia de vo-
to: hic autem notabilissima est mutatio,

K k cum

cum vinculum fortissimum superuenerit, & grauiissimum pximi damnum, si votum impleatur. Deinde vinculum iustitiæ fortius est, quam charitatis: sed ob charitatis vinculum superueniens, tenetur quis religionis votum præcedens suspendere, puta ratione indigentia parentum, secundum communem: ergo à fortiori propter vinculum iustitiæ, quale hic reperitur.

Dices. Si deflorator in hoc casu teneretur defloratam ducere, hoc esset vel ratione promissionis, vel ratione damni virgini illati: sed non tenetur ratione promissionis, quia nulla fuit tanquam rei illicitæ contra votum: neque ratione damni, quia violans virginem nuptiis non promissis, non tenetur eam ducere, sed potest aliter satisfacere.

R. Defloratorem teneri ducere ratione vtriusque simul; nec est perinde, nullam intercessisse promissionem, & intercessisse illicitam, quia quando nulla adfuit promissio, deflorata nullum habet ius ad matrimonium; (a) quoniam scienti & consentienti non fit iniuria: quando autem promissio adfuit, licet inualida, propter causam ipsi defloratæ occultam, tunc ipsa ratione deceptionis & damni sibi à defloratore illati, habet ius petendi, & consequenter iusta

a Narrar. c.
27. num. 16.

SACR. MATRIM. TEMP. PEST. 515
Iusta causa oritur ad priorem obligatio-
nem.

QVÆSTIO XVIII.

An etiam illis, qui prius fidem alicui virgini de
matrimonio dederunt, & postmodum si-
mitem dederunt alteri virgi-
ni, copula conse-
quuta?

Quæstionis explicatio:

PRoponuntur hoc loco tacite duæ quæ-
stiones.

Prima, an semper teneatur pastor vni
vel alteri matrimonio interesse, ita vt nul-
lus exoriri possit, quo neutri teneatur, hoc
est, neq; matrimonio, quod vult inire cum
prima virgine, cui simplicem matrimonii
fidem dedit, neque alteri, quod vult inire
cum virgine, quam defloravit, fide etiam
de matrimonio contrahendo data.

Secunda, casu quo teneatur alteri inter-
esse, vtri magis teneatur interesse, priorinè,
hoc est, cum virgine simplicem fidem ha-
bente, an posteriori, hoc est, cum de-
florata, habente quoque
fidem de matrimo-
nio.

Kk 2

Responsio,

Responsio.

AD primam quæstionem dicimus posse dari casum, quo neutri matrimonio teneatur pastor interesse, ut si sponsalia posteriora & copula fuerint cum consanguinea in primo gradu prioris sponsæ, tunc enim cum priori non poterit contrahi ratione affinitatis cum consanguinea consurgenti; non etiam cum posteriori, ratione publicæ honestatis, quæ ex prioribus sponsalibus validis orta est.

Ad secundam dicimus, ordinarie teneari interesse matrimonio priori: ratio est clara, quia iniuria illata posteriori, non aufert ius suum priori.

Dicimus (*ordinarie*) quia quando virgo deflorata grande damnum pateretur, magnamque honoris iacturam, prior vero leviter læderetur, teneretur interesse posteriori: Nam prior teneretur modicum illud damnum sustinere, ad vitandum damnum proximi gravissimum.

Dices. Superius dictum est, pastorem debere interesse matrimonio virginis defloratæ, non obstante sacri ordinis seu castitatis voto antea emisso: ergo similiter tenebitur interesse matrimonio posteriori virginis defloratæ, non obstante priori fide data alteri virgini.

R. Non

R. Non esse simile in voto, quia Deus
 (a) non ita exacte promissionem sibi factam <sup>a Sotus in 4.
 dist. 27. q. 2.
 art. 4. dub. 3.</sup>
 impleri petit, sicut homines: non enim
 cum damno & iniuria tertii impleri vult,
 homines autem propter iniuriam alteri il-
 latam iure suo priuari nolunt.

QVÆSTIO XIX.

*An etiam illis, ex quorum matrimonio Pa-
 stor timet probabiliter ma-
 gnum scanda-
 lum?*

Quæstionis explicatio.

Frequenter ex concubinariorum ma-
 trimoniis magna nascuntur inter parē-
 res dissidia, dissoluitur parentum pietas,
 & cognatorum amicitia, vel propter fami-
 liarium disparitatem, vel dissonātiā mo-
 rum, vel propter concubinæ prodigalita-
 tem, infamiam, & similia. Horum occa-
 sione quæritur, quid si tale quid futurum
 parochus probabiliter timeat, tenebiturnè
 huiusmodi matrimoniis præsentiam suam
 exhibere?

Responsio.

Non tenebitur: quia virtus iustitiæ ob-
 ligare nequit ad actū, qui sine peccato
 K k 3 imple-

918 DE NECES. ET MOD. MINIST.
impleri non potest, sed cooperari & adesse
huiusmodi contrahentibus cum magno
illo scandalo, est aperte lethalis culpa, cum
notabiliter charitas proximi ledatur, ut pa-

*a Ad c. cum
tua, de spon.
ibi de fama
vel scandalo
Panormit. c.
requisiuit de
sponsalibus.
b Nauarrus
c. 16. n. 18.
c Lud. Lopes
1. p. instruct.
l. 72.* tet. Huic assertioni fauent (a) Canonista,
cum dicunt, iudicem debere interdicare
matrimonium, quando vehementer time-
tur scandalum ex matrimonii contractu
inter contrahentium consanguineos: quod
verum (b) est, etiam si secuta sit virginis de-
floratio propter rationem dictam: immo
(c) etiam si nulla sit inter contrahentes dis-
paritas.

Dices. Quid si prudentes viri sperent
primo impetu sopito amicorum animos
pacandos, tenebiturne pastor officio fungi
& praesentiam suam exhibere?

R. Tenebitur, non enim qualecunque
scandalum sufficit, saepe enim varia mina
iactantur, terroresque opponuntur, & dis-
cordiarum pericula intentantur, quae tamen
experientia teste, ubi primus ille impetus
deseruit, & matrimonium celebratur, in
nihilum recidunt, facileque animi
conciliantur & sedatur omnis
tempesta.

QVA

QVÆSTIO XX.

Quis est optimus & maxime probandus modus celebrandi hoc sacramentum tempore pestis?

Quæstionis explicatio.

Absoluimus duas partes huius capituli: restat tertia & postrema, qua quæritur de modis, quibus tempore pestis ministrari vel nō ministrari potest & debet matrimonii sacramentum. Quocirca quæritur consueta methodo, quis sit censendus optimus modus tunc celebrandi hoc sacramentum?

Responsio.

Ille est, in quo essentialia certa adhibentur, puta personæ, nullum habentes legitimum impedimentum dirimens, & præsentia pastoris vel alterius sacerdotis ab eo vel ordinario deputati: denique reliqui accidentarii ritus & cæremoniæ, puta, denūciationes, vna vel plures, benedictio sacerdotis, & quædam aliæ, prout ratio temporis & periculi siue sacerdotis & testium, siue ipsorum contrahentium postulabit. Hęc sufficienter præstantur per ea, quæ in similibus quæstionibus ante diximus.

Dices: Debetitnè saltem vna denunciatio fieri?

| Kk 4 R. Pa.

R. Pastorem debere aduertere circumstantias temporis, loci & periculi, in quo versantur, præsertim ipsi contrahere volentes, vel saltem alter ipsorum: Itaque pro ratione istorum, vel plures, vel vnam, vel nullam faciet, dummodo pro qualitate casus & dictarum circumstantiarum adhibet diligentiam, quam potest, ad deprehendum, si quod subit impedimentum.

Dices 2. Petetne ante omnia pastor ab Episcopo seu eius vicario rubrum sigillum (vt vocant) hoc est, remissionem bannorū, siue denunciationū, de quib. iam diximus.

R. Petet, si vt diximus ratio temporis & reliquæ circumstantiæ id permittant, puta, quia contrahere volens, non est in tanto vitæ periculo, & probabiliter videtur, ad aliquot dies superuicturus, sed quia hoc genus morbi fallax est, & plurimos contra opinionem eripit ex hac vita, poterit in hoc casu testis sine remissione bannorum ad matrimoniū celebrandū procedere, maxime si sciat, nullū subesse canonicū impedimentū.

Dices. Quid si tēpus sit clausum, h. e. qd si ab Ecclesia sit veritum, eo tempore matrimonia celebrari?

R. quod alias sæpe, *necessitatem carere lege*, præsertim cum Ecclesia non vetet sacramentū matrimonii, sed quasdā illius solēnitates
vt tradu:

vt traductionem sponsæ, & alias eiusce generis, quæ in matrimoniis tempore pestis celebrandis non reperiuntur. *Musica enim in luctu*, (vt loquitur *(a)* Sapiens) *importuna narratio.* *a Eccles. 22.*

QVÆSTIO XXI.

Quid sit censendum de modo ministrandi illorum, qui volunt peste infectum contrahere per procuratorem?

Quæstionis explicatio.

Certum *(b)* est matrimoniū contractū *b a. fin. de p. curat. in 6.* per procuratorē valuisse ante Concil. Triden. quatuor conditionib. positis, 1. vt *Et l. sufficit, ff. de sponsal.* procurator habeat speciale mandatum ad matrimonium contrahendū. 2. vt sit mandatum ad contrahendū cum certa persona. 3. vt procurator per se ipsum exequatur. 4. & vlt. vt tempore, quo procurator cōtrahit non sit reuocata potestas: Hodie *(c)* quidā *c Barthol. de Ledesm. dub. 18. de matr.* dubitat, an etiam post Concil. Trid. valeat, si in præsentia parochi & testium procurator contrahat: Occasione huius quæritur, quid si pastor timore contagionis non audeat accedere contrahere volentes, quia illorum alter est peste infectus, nec lecto se mouere potest, velit autem illos per procuratorē contrahere, poteritne hic modus celebrandi mtrūm hoc tempore probari & tolerari?

K k § *Respon*

Responsio.

POterit etiam post Concil. Trident. quia in eo omnia essentialia ad matrimonium saluantur, puta, consensus mutuus partium contrahere volentium aliquo signo expressus, & presentia parochi & testium coram procuratore, cætera enim accidentalia sunt, quæ propter periculum contagionis omitti possunt. Neq; obstat, quod pastor non exhibet suam presentiam contrahendi, sed eius procuratori, quia hoc sufficit etiam post Concil. Trident. ut patet ex praxi totius ecclesie, nostro enim tempore à Concil. Tridentino promulgato, vidimus publice plura matrimonia per procuratores celebrari, esset autem error intolerabilis in ecclesia matrimonia irrita tolerare: Deinde finis Concilii irritantis clandestina est, ut notum sit ecclesie matrimonium, probariq; possit, ne aliud publice, aliud vero occulte celebretur: Sed cum celebratur per procuratorem coram parochi & testibus, satisficit huic fini, iam enim constat ecclesie, & probari potest, sicut quilibet alius contractus gestus per procuratorem sufficienter probatur, ita ut contrahens cogatur in foro exteriori illi stare.

Dices: Concilium exigit, ut parochus & testes intelligant contrahentium consensum,

*Sess. 24. c. 1.
in proœmio.*

sum, ut eius testes esse possint: at illum intelligere nequeunt, cum solum procurator adest.

R. Exigi presentiam realem per se vel procuratorem, & vere parochum & testes intelligere consensum absentium medio procuratore ad id specialiter destinato, cum omnino absentis personam agat.

Dices 2. Concilium Tridentinum pro forma petit, ut parochus presens sit consensui contrahentium, cum alter matrimonium irritet: quoties autem requiritur presentia pro forma (a) in iure non impletur per procuratorem. Sic quia presentia tutoris exigitur pro forma ad minorum contractus, non est satis tutorem per procuratorem adesse, & Canonici alicuius ecclesie non possunt consentire alienationi rerum ecclesie per epistolam, quia ius (b) eorum presentiam exigat.

a l. obligari, §. tutor statim ff. de auctor. & consensu tacito.

c. c. in Genes. de elect.

R. Negando, quod cum requiratur presentia pro forma, non satis sit per procuratorem adesse. Nec est simile in tutore; eligitur enim industria personae, & confidunt leges, fore, ut ille melius pupilli rebus consulat. Similiter eligit ius industriam Canonorum, confidens ipsos bene ecclesie suae consulturos, & ideo vult ut congregentur, & rationes conferant, & clarius intelligant quid facere expediat.

Dices

Dices postremo: Pastor potest præsentiam suam exhibere absq; contagionis periculo à longe prospiciendo & audiendo mutuum consensum contrahentium, ita ut iudicio peritorum nullum propemodum sit periculum.

By. Illo posito pastorem teneri exhibere suam præsentiam propter reuerentiam sacramenti, quem alias periculum contagionis excusabat.

Q V Æ S T I O XXII.

Quid sit de illorum, qui volunt peste infectum contrahere per epistolam?

Quæstionis explicatio.

a ex l mulierem. ff. de rit. nuptia. l. fin. sufficit. ff. de sponsal.

IVre (a) antiquo constat matrimonium per epistolam celebratū validum fuisse, q; etiam probant tum nostri Dd. tum Canonista. Dubitatur vero hodie, an etiā valeat post promulgatum Conc. Trident & speciatim decretum matrimonia clādestina irritans: Huius occasione queritur, quid dicendum sit de modo ministrādi illorum qui ut vitent periculum contagii, volunt ut peste infectus si contrahere velit, contrahat per scriptum & epistolam.

b Enriq. lib. 11. de matr. c. 2 n. o. Lud. Lopez, 2. p.

Responsio.

Videtur posse tolerari: pleriq; (b) enim putant probabilius valere matrimonium

nium sic contractum etiã post Conc. Trid. *instr. de matr.*
 promulgatum: & ratio eorũ est, quia omnia *c. 35. Nauar.*
 per Conc. Trid. requisita in eo reperiri pos- *lib. 4. consil.*
 sunt, q̄ probatur recensendo duos modos, *rit. de cognat.*
 quibus matrimonium s̄m illos per episto- *spirituali, &*
 lam cõtrahi potest. Primus (a) vt epistolam *alij per plures*
 mittens, scribat se nõ solum facere sui cor- *qui post Con-*
 poris traditionem, sed extunc traditionem *cil. scripserũt*
 per alterum sibi faciendam acceptare: tunc *a Enriq. sup.*
 enim si epistola lecta coram parochõ & te-
 stibus alter consentiat iam vtriusq; traditio
 & acceptatio sint coram eodem parochõ
 & testibus facta, nihil autem aliud singula-
 re requirit Concilium: Alter, vt recipiens *b Zanches*
 epistolam rescribat mittenti se accepisse li- *lib. 2. de S.*
 teras, in quibus vult ipsum in coniugem, *matr. dis. 22.*
 & similiter se velle, tunc enim si hac Epi-
 stola lecta coram parochõ & testibus reci-
 piens coram illis consentiat, iam mutua
 acceptatio & traditio constat coram paro-
 cho & testibus, quia illa epistola continet
 traditionem rescribentis & acceptationem
 traditionis factæ à priori mittente, & prior
 mittens se tradit & acceptat coram paro-
 cho & testibus: Nihil autem aliud requi-
 rit Concilium Tridentinum.

Dices: Esto, possit matrimonium vt est
 quidam contractus celebrari per Episto-
 lam vel procuratorem vt ante dictum est,
 poterit

poteritne etiam huiusmodi matrimonium
vocari sacramentum?

*a Duran. in
4. dist. 28. q. 3.
n. 11. Caiet.
tom. 1. opusc.
tract. 12. de
tract. matr.*

R. Poterit, (a) quicquid aliqui contra-
dicant, quia matrimonium vt contractus,
& vt sacramentum est idem numero, & tan-
tum differt iuxta diuersos respectus, quia
vt respicit vinculum contrahentium dicitur
contractus, vt autem eleuatur à Deo ad
representandam vnionem Christi cum ec-
clesia dicitur sacramentum: Ergo vtroque
modo debet habere eandem materiam &
eandem formam, & causas agentes, ac pro-
inde si potest vt contractus celebrari per
epistolam poterit, etiam vt sacramentum.]

Dices secundo: Cum in hac re sint con-
traria Doctorum sententia, vt vtraq; pro-
babilis, expedietne si peste infectus con-
ualescat suadere, vt iterum matrimonium
personaliter, & per se immediate contrahat
ad tollendos scrupulos.

R. Expediet: Neque obstabit, quod cæ-
tera sacramenta repeti nequeant eadem ma-
nente materia, quia hoc est in matrimonio
speciale, vt sæpius stante eadem materia re-
peti possit, cum enim sit contractus, eiusq;
naturam & condiciones retineat, potest ea
parte qua contractus est, cæterorum
contractuum more sæpius
iterari.

Q V A

QVÆSTIO XXIII.

Quid sit de illorum, qui contrahunt coram parochi
clo casu ante illorum fores præ-
tereunte?

Quæstionis explicatio.

Constat necessariam esse præsentiam pa-
rochi ad valorem matrimonii sicut &
testium, eamque non tñ physicā, hoc est, cor-
poralem, sed & moralem & humanā, quæ
vltra physicam addit, vt vsum rationis ha-
beāt, & vtriusque partis cōsensum intelligāt.
Disputatur vero à quibusdam, an hæc præ-
sentia parochi & testium præter aduertenti-
am intellectus requirat etiam voluntatis
consensum, ita vt si præter voluntatem, vel
casu adsint contrahentib. & aduertant il-
los contrahere, non sit matrimonium: hu-
jus occasione queritur, quid si pastor nolit,
vel non ausit præsentiam suam exhibere
peste infectis contrahere volentibus, illi
vero contrahant in præsentia parochi ante
fores illorum præter intentionem præter-
euntis, eritne hic modus cōtrahēdi validus
& tolerandus? *Responsio.*

Erit validus, quia hodie fere omnes do-
cent ad præsentiam humanam parochi
& testium sufficere aduertentiā intellectus
siquidem secundū (a) iura dī aliquid coram aliquo
a l. corā Tit. v
ff. de ver. obi.

a Sess. 24.
initio.

aliquo fieri, quãuis is inuitus adsit, si aduertat: Cum ergo Concilium solum exigat matrimonium celebrari coram parochò & testib. satisfit, si ipsis præsentib. quamuis inuitis celebrètur. Præterea saluatur finis illius decreti (a) Tridèntini ex eius præfatione collectus, cū iam matrum talium constet ecclesie, nec publice possint aliud inire, quod principaliter quæsiuit Concilium. Et hæc doctrina vñ certã, cum dicantur Cardinales ad interpretationem Concilii deputati itã præsentiam de qua agitur, explicasse.

Dices, quando in iure aliquid fieri præcipitur coram aliquo, debet is interessè moraliter secundum suum modum & officium, vt si sit aliquid faciendum coram notario & testibus, non satis est notarium interessè, vt testem, sed exercentem suum officium, ergo cum Concilium præcipiat matrimonium fieri coram parochò & testibus, non petit assistentiã parochi solum vt testis, sed vt illius qui intersit munus suum obeundo, at parochi munus est non puri testis, sed assistentis nomine ecclesie approbando matrimonium, & præbendo sacramento auctoritatẽ, quæ non præstatur ab eo qui inuitus aut casu ad aliud vocatus interesset: Et confirmatur, quia Concilium vult vt parochus viro & mulierẽ interrogatis, & eorum

mutuo

mutuo consensu intellecto, dicat: *Ego vos in matrimonium coniungo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, vel alia verba proferat iuxta præceptum vniuscuiusq; prouinciæ ritum, ergo non sufficit ad præsentiam parochi qualiscumque aduertentia, sed requiritur etiam voluntaria.

R. Concilium vtramq; præsentiam postulare, sed diuersimode; petit n. illius præsentiam vt testis qualificati, id est, habentis parochi dignitatem tanq̄ de essentia, & rursum tanq̄ præstantis auctoritatem nomine ecclesiæ, solum ex illius præcepto: Et consequenter ad confirmationem dicimus, si propter periculû contagii vel similem iustâ causam, parochus præsens non proferat illa vel similia verba, nihilominus ad valorem matrimonii sufficere illam præsentiam.

Q V Æ S T I O X X I V .

Quid sit de illorum, qui contrahunt coram testibus primo occurrentibus, puta mendicis, excommunicatis, infamibus, seruis, ancillis?

Quæstionis explicatio.

Certum est ad valorem matrimonii requiri adesse duos testes cum parocho: certum quoq; est exigi vt testes v sum rationis habeant, præsentemq; sint moraliter, vt

LI ante

ante diximus de parcho, eiusq; præsentia. Dubitatur vero à quibusdam, an sufficiant qualescunque testes, vel exigatur omni exceptione maiores, hoc est, tales vt nullum patiantur vitium ex iis, ob quæ iure repellantur à testimonio dicēdo: huius occasione quæritur, vtrum tempore pestis, cū non possint facile reperiri testes, quales desiderantur, sufficeret contrahere corā testibus, quibuscūq; hoc est, qui primo occurrerint, siue sint fœminæ, siue viri: siue sint excommunicati, infamēs, & similes.

Responsio.

*a Enriq. lib.
xi. de matr. c.
3. num. 9.
Petr. de Le-
des. de matr.
q. 45. art. 5.
punct. 3.
Emanuel Za-
verb. matr.
num. 1.*

Hic modus etiam tolerari potest, quia *fm(a)* probabiliorem opinionem ad valorem matrimonii sufficiunt qualescūq; testes rationis vsum habētes, nec est necesse vt habeant qualitates à iure requisitas quales requiruntur, vt in aliis negotiis habiles & legitimi testes reputentur: Quare sufficientes testes etiam infames, excommunicati, parentes, consanguinei, serui, familiares, pauperes & mendici. Probatum primo, quia quamuis alias testes sint illegitimi, & inhabiles, faciunt sufficientem fidem, nec repelluntur, quando sunt *Instrumentarij*, vt loquuntur *(b)* Iurisperiti, hoc est, appositum Instrumento ex communi contrahentium consensu: Sed testes in matrimonio com-

*b Socyn. de
reg. iur. lit. T.
reg. fin. verb.
fallit, quan-
do testes &
aliq.*

mun

muni contrahentium consensu sunt appo-
 siti, ergo sufficiunt quicumq; præsertim cū
 in libro parochi describendū sit matrimo-
 nium cum nominib. testium, vt præcipitur
 in Conc. (a) Trid. Deinde, quia testes inha- ^{a sess. 24. c. 2.}
 biles admittuntur, qñ concurrunt cū alio
 habili & fidedigno, maxime si alter ex te-
 stib. sit parochus, cuius authoritati multū
 tribuit in (b) iure, vbi non obstante consue- <sup>b c. cum esses,
de testam.</sup>
 tudine antiqua ciuitatis Hostiensis, qua nō
 valet testamentum absq; quinque testibus,
 definitur valere, si in præsentia parochi &
 duorum testiū fiat: ergo cum matrimonio
 necessario debeat interesse parochus aut a-
 lius sacerdos de eius licentia, eius authori-
 tas supplebit vitium, quod alii duo testes
 patiuntur, & proinde valebit matrimo-
 nium qualescunque sint testes. Confirma-
 tur, quia cum ius vult vltra parochum ad-
 esse duos alios testes legitimos, id exprimit
 vt (c) ibidem (corā presbytero, & tribus aut dua- <sup>c c. cum esses,
de testam.</sup>
 bus aliis personis) ergo cum Concil. Trident.
 tantum exprimat coram parocho & duob.
 vel tribus aliis testibus, signū est, nullā qua-
 litatem in testib. exigere præter eam, quæ
 iure naturæ est necessaria, vt testimonium
 perhibere possint, nempe vt rationis vsum
 habeant. Tandem est optima huius rei
 congruentia: sicut enim in aliis sacra-
 L1 2 mentis

mentis instituit Dominus materias in re communi & facili, vt baptismum in aqua, ex quo facile inueniretur. Ita Concil. Tridentinum intendens statuere quædam clara facilia & cõmunia præcepta exigit testes cuiuscumq; conditionis ad matrimonii valorem & probationem: Si enim omni exceptione maiores peteret plerumq; difficile inuenirentur, innumerisq; litibus circa matrimonii valorem locus daretur.

Dices: Aliquando fit, vt ipse parochus etiam sit suspectus, ac proinde illius auctoritas vitium testium minime suppleat.

R. Possit ita accidere, verum lex non potest respicere omnes particulares casus, sed frequentiores, vt patet.

QVÆSTIO XXV.

Quid de illorum, qui cum non possint simul habere parochum & testes, modo contrahunt coram parochi, & postea coram testibus?

Quæstionis explicatio.

Concilium requirens parochum, & duos testes ad celebrandum matrimonii contractum loquitur copulative: Sic enim habet: *Qui aliter quam presente parochi vel alio sacerdote de ipsius parochi seu ordinarij licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonio-*

Sess. 24. c. 1.

rimonium contrahere attentabunt, &c. videtur ergo exigere, vt simul tempore parochus & testes interfint matrimonio: huius occasione quæritur, quid si tēpore grassantis pestis simul haberi non possint, sed hodie paratus est parochus, coram quo contrahētes mutuum consensum explicant, & cras occurrunt duo testes, coram quibus similiter faciunt, quid dicendum de hoc modo contrahendi?

Responsio.

NON videtur posse tolerari, q̄a (vt statim diximus) satis certum est, Cnncil. Trid. copulatiue exigere præsentiam parochi & testium, & aliter contractū matrimonium irritare. Confirmatur, quia (a) præsentia parochi & testium desideratur, vt plene constare possit ecclesiæ de matrimonio: At nō plene constat, quando non sunt simul eodem tempore parochus & testes, cum alias sint testes seculares.

*a Veracius
appendice ad
speculū dub.
6. concl. 4.*

Dices; Si testes sint præsentēs qui cōsensum contrahentiū intelligunt, & parochus sit præsens, & ex pposito non vult intelligere, sed oculos claudit & aures: nihilominus validum contrahit matrimoniū, iuxta allegatam à quibusdā Cardinalium declarationē: parochus aut præsens, & non intelligens perinde est ac si absens esset, si effectū

Ll 3 testifi-

testificandi attendamus, ergo poterit matrimonium contrahi in præsentia duorum testium absente parochio, maxime si postmodum parochus consensus matrimonialis certior fiat, aut contrahentes audiat secum consensum ratificantes.

R. Negando maiorem propositionem, nec est verisimile sic Cardinales declarasse, cum certum sit non valere matrimonium, si parochus non attendat ad consensum, & non intelligat illum, etiam si hoc affectate & data opera faciat, quia tunc reuera non est dicendus præsens, nec potest testificari de matrimonio ad quod requiritur præsentia: Aliud dicendum esset, si præsens affectate & data opera fingat se non intelligere, cum tamen reuera intelligat, tunc enim reuera præsens esset, & matrimonium subsisteret: & hoc putandum est voluisse Illustriss. Cardinales, si quid forte de hac difficultate declararint.

QVÆSTIO XXVI.

Quid sit de illorum, qui in extremo articulo mortis existentes, contrahunt coram testibus in absentia parochi?

Quæstionis explicatio.

PLurima diximus permitti in casu pestis, & articulo mortis, quæ legibus vetantur,

tur, eo quod necessitas careat lege: (a) sufficereq; a de consensu
eo casu, vt lex diuina & naturalis seruentur: dist. 1.

Idcirco quæritur, an & in articulo mortis
hic modus contrahendi matrimonium to-
lerari possit, quo illud celebratur coram
solis testibus, si non possit haberi parochus.

Responsio.

Non potest tolerari, quia certum est
matrimonium sine parochis contra-
ctum in quacunque necessitate esse irri-
tum & nullum. Probat, quia vbi in
dispositione dicitur, aliter fieri non pos-
se, vel ponitur decretum irritans, inducitur
forma, vt tradunt Canonistæ: Sed in
Concilio Tridēno dicitur matrimonium
aliter fieri non posse, quam præsentē paro-
cho, & aliter contractum reddi nullum, er-
go inducitur forma, & proinde nullo eue-
tu absque ea solemnitate initum erit vali-
dum, res enim sine sua forma subsistere nõ
potest: confirmatur, quia ibi redduntur o-
mnino inhabiles: vbi ponderanda est di-
ctio, *omnino*, quæ significat in omni euentu,
sine vlla exceptione, siue remedio ac dis-
pensatione: ac ponderandum (*reddere in-
habiles*) nam inhabilitatem materiæ sacra-
menti nullus necessitatis casus potest sup-
plere.

Ll 4 Dices:

Dices: Leges diuinæ recipiunt interpretationē ex bono & æquo & epikeia, vt quæ pro tuenda charitate introductæ sunt, ipsi charitati non aduersentur, sicut apud Ioannem habetur, neminem absque baptismo saluari posse, & tamen deficiente copia ministri vel aquæ, satis esset baptismi votum: Ergo à fortiori leges humanæ recipiunt eandem epikeiam: Sed si in hoc casu matrimonium absque parcho initum esset nullum, aduersaretur charitati, quia proles legitimāda per matrimonium illud illegitima maneret, & cōcubinatorum morti proximorum erga suas concubinas valde affectorum salus spiritualis periclitaretur: Ergo decretum Concilii Tridentini obligans coram parcho contrahere ex æquitate & epikeia censendum est in hoc euentu minime astringere: Confirmatur, quia quoties casus euenit iis vestitus circumstantiis, quibus non ita expresse decisus est, attendendū est, quid in eo Legislatoꝝ cōsultus responderet, idque sequendum: Videtur autem quod Pontifex de hac extrema necessitate consultus responderet, posse in ea absque parcho & testibus contrahi, ergo, &c.

R. Breuiter ad argumentum & confirmationem illius legem mere præceptiuam
& in-

& inducentem solemnitatem contractus extrinsecam, recipere aliquando interpretationem & epikeiam. Secus ubi est solennitas substantialis, & materiae inhabilitas: Nec hoc aduersari charitati, valde enim bono communi expediebat legem eo rigore editam, nec in hoc casu Pontificem aliter responsurum, vt ante obiter diximus.

QVÆSTIO XXVII.

Quibus potissimum modis peccari solet in administratione Sacramenti matrimonij?

Quæstionis explicatio.

TE rigimus passim hoc capite multa peccata quæ committi solent in celebratione matrimonij tempore pestis, tum à parochis, tum ab ipsis contrahentibus, tum ab vtrisque, quæ hoc loco lucis gratia ob oculos legentium veluti in tabula ponuntur.

Responsio.

Peccat primo pastor, qui non vult exhibere præsentiam suam matrimoniis suorum subditorum, præsertim concubinari-

Ll 5 nari-

nariorum, quorum salus periclitatur, nisi cum suis concubinis matrimoniū contraxerint.

2. Et qui cum absit non substituit aliū sacerdotem, qui matrimoniis intersit.

3. Et negligente pastore Episcopus, qui de huiusmodi sacerdote non prouidet.

4. Etiam si non habeat nisi sacerdotes excommunicatos, suspensos, interdictos, irregulares,

5. Et Episcopus, qui non substituit parochum necdum sacerdotem, si alium habere non potest.

6. Et parochus non sacerdos, qui non vult assistere, nec alium sacerdotem, qui intersit, substituere.

7. Et parochi, qui substituunt Diaconos, subdiaconos, & alios inferiores clericos.

8. Peccat quoque simplex sacerdos, qui facile credit contrahere volentibus, asserentibus se habere facultatem ab Ordinario, ut coram illo matrimoniū contrahant, nisi sint personæ fidedignæ.

9. Et parochi, qui pro suo arbitrio quorundam matrimoniis intersunt, & non aliorum.

10. Et qui non vult interesse matrimoniis amentium peste infectorum tempore lucidi interualli, quo solent recte de statu & rebus suis disponere.

11. Et

11. Et qui non vult interesse matrimonio illorum, inter quos scit tantum per confessionem esse canonicum impedimentum.

12. Et contra, qui interest matrimonio illorum, quos scit extra confessionem habere canonicum impedimentum.

13. Et qui non vult interesse matrimonio vagabundi peste infecti.

14. Et qui non vult interesse matrimonio illorum, qui de parochia in qua non est promulgatum decretum Concilii Trident. matrimonia clandestina irritans, fugerunt in parochiam, in qua est promulgatum.

15. Et qui non volunt interesse matrimonio illorum, qui virginem deflorarunt, data fide de matrimonio contrahendo, eo quod antea votum ordinis sacri emisserant, si virgo magnum aliquod inde passura est damnum.

16. Et qui nolunt interesse matrimonio illius, qui fidem virgini dedit, eo quod post aliam virginem deflorarit, nisi haec posterior maius damnum pati deberet, quam prior.

27. Et qui nolunt interesse illorum, quorum parentes sine iustis causis resistunt, & scandala, & tempestates excitant, si prudentes viri iudicent animos parentum statim placandos, vel non esse rationabiliter inuitos.

18. Et qui volunt peste infectos contrahere
per

per procuratorem vel epistolam, cum possit absq; contagionis periculo illorum matrimonii suam presentiam exhibere, quavis si sic contrahunt, vere contrahant.

19. Et contrahentes, qui contrahunt hodie coram parochio, & cras coram testibus, cum sciant vel scire debeant, illos simul esse adhibendos.

20. Et illi, qui contrahunt coram solis testibus, cum sciant necessariam parochi vel eius vices gerentis presentiam.

Dices. Quale peccatum est, nolle interesse matrimonio concubinari pesti infecti?

R. Mortale, quod vel ad homicidium, seu animicidium, vel ad furtum reducitur. Ad homicidium, si contrahens petit matrimonio iungi, ut succurrat infirmitati sue, per quam non potest inordinatum amore erga suam concubinam deponere. Ad furtum, si ideo nubere vult, ut honorem, quem virgini abstulit, restituat, vel proles illegitimas faciat legitimas.

26:55
 Lib. Coll. S. J. Paderborn. a. 1613.

FINIS.